

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cursvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

9. Quodna[m] sit supremu[m] genus prædicame[n]ti ad aliquid, &
quæna[m] sint proprietates relationu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

aliud, ita similitudo in ipsa fundata potest rursus ad aliud habere similitudinem.

Respondeo, semper hoc esse verum, antequam veniatur ad relationem illam, quæ non haberet aliquid, sine quo nequirit esse: quod autem aliquando veniretur ad talem, patet, quia semper in progrediendo debet assignari pro termino, ad quem referretur relatio, aliquid distinctum à terminis relationum præsuppositarum: nam nequit esse sine illis terminis, & consequenter ad illos non referretur per relationem à se distinctam; cum ergo non sint termini in infinitum actu distincti, non ibitur in infinitum in relationibus.

117. *Sed quæres adhuc*, quare saltem fundamentum ultimum istius ultimæ relationis, nimirum Ioannes, aut Petrus, non referretur relatione reali ad illam ultimam relationem; videtur enim, quod possit sic referri, quia potest esse sine illa: quod si possit, sequitur de facto dari infinitas relationes, quia si Ioannes dicat relationem dissimilitudinis ad paternitatem, similiter dicet aliam relationem dissimilitudinis ad illam dissimilitudinem, & aliam ad illam, & sic in infinitum, quia potest esse sine omnibus illis.

Respondeo, nullum subiectum referri ad relationem in se subiectam, siue mediate, siue immediate per relationem distinctam ab ipsa, quamvis possit esse sine ipsa: sicut enim relatio subiectata in subiecto potest referre ipsum ad alia, ita etiam potest ipsum referre ad seipsum; & hoc colligitur etiam ulterius ex eo, quod non esset signum aliquod distinctionis realis inter relationem qua referretur Ioannes ad paternitatem suam, & paternitatem: ergo non debet dici, quod referretur ad paternitatem per relationem realiter distinctam ab ipsa.

Deinde non ex denominatione noua quomodocumque colligitur relatio realis distincta ab extremis, quæ ad se inuicem denominantur, sed ex denominatione noua, quæ possit non esse, quamvis quodlibet ex extremis existeret. Cum ergo relatio subiectata in subiecto non possit existere, quin subiectum habeat necessarium omnem illam denominationem, quam ad ipsam habet, optime colligitur, quod illa denominatio non proveniat ab aliquo realiter distincto ab illa relatione.

118. *Obiicitur ultimum*: sequeretur, quod totum esse relationis non esset ad aliud se habere, quia scilicet præter hoc, quod est referre fundamentum, adhuc esset subiectum alterius relationis.

Respondeo breuiter negando sequelam, & ad probationem dico, quod esse subiectum alterius relationis duobus modis potest intelligi, actu scilicet, vel aptitudine: & quouis modo intelligitur, non est de essentia relationis; non si intelligatur actu, quia relatio potest esse sine eo, quod actu subiectet aliam relationem; non etiam si intelligatur aptitudine, quia illa aptitudo non est nisi proprietas relationis, proprietas autem non est de essentia rei. *Deinde* quando dicitur, quod relatio habet totum suum esse ad aliud, sensus est quod nihil aliud faciat circa subiectum suum, quam actu ipsum referre, & quod non possit esse quin ita ipsum referat: hoc autem est verum, quamvis sit subiectum alterius relationis: ergo esse subiectum alterius relationis non tollit, quo minus tota eius essentia sit ad aliud se habere in sensu, in quo illud debet intelligi.

QVÆSTIO IX.

Quodnam sit supremum genus prædicamenti Ad aliquid, & quænam sint proprietates Relationum.

Hanc difficultatem magis intricatam, quam vilem, absque enumeratione modorum dicendi expediam.

CONCLUSIO.

119. *Summum genus huius prædicamenti est relatio intrinsecus adueniens realiter separabilis à fundamento, communis vniuerso omnibus talibus relationibus.* Hæc in se est communis. *Probat*ur, quia aliquid debet assignari, nihil autem conuenientius assignari potest quam talis relatio.

Obiicitur: non potest abstrahi ab omnibus relationibus huius prædicamenti aliqua ratio communis prædicamentalis: ergo non debet assignari aliquid vnum supremum genus huius prædicamenti. *Probat*ur antecedens, quia

non potest abstrahi ab omnibus fundamentis relationum particularium aliquod vnum fundamentum vniuersum ipsis: ergo neque potest abstrahi à relationibus illis particularibus aliqua relatio vna, ipsis vniuersa. *Probat*ur consequentia, quia illa relatio deberet habere vnum fundamentum abstractum à fundamentis aliarum relationum.

Respondeo negando antecedens cum consequentia suæ probationis, & probatione eiusdem: quia cum relationes possint fundari in rebus primo diuersis, v. g. in rebus diuersorum prædicamentorum, quæ non conueniunt in aliquo conceptu communi prædicamentali, non est necesse vt relatio, vt sic, habeat fundamentum vnum prædicamentale; & eadem etiam ratione sequitur, quod non debeat habere aliquem vnum terminum prædicamentalem. Itaque fundamentum relationis vt sic non debet esse aliquid vnum determinatum, sed sufficit vt sit indeterminatum.

Dices: relationes sumunt speciem à fundamento & termino: ergo relatio vt sic, debet habere aliquem vnum terminum & aliquid vnum fundamentum. *Respondeo* distinguendo antecedens: relationes, quæ distinguuntur specie, aut numero ab aliis, transeunt quæ non sic distinguuntur, nego antecedens: relatio autem vt sic non distinguitur specie, aut numero ab aliis, quandoquidem includatur in omnibus illis essentialiter.

120. *Obiicitur secundo*: Relationi omni debet correspondere correlatio: ergo & relationi vt sic, & consequenter non datur vna aliqua relatio, quæ sit supremum genus huius prædicamenti. *Probat*ur hæc consequentia, quia relatio, quæ est supremum genus, est communis omnibus aliis relationibus, & superior illis: sed relatio habens correlationem non est superior illa: ergo quandoquidem nulla possit dari relatio sine correlatione, non potest assignari relatio quæ sit supremum genus.

Respondeo negando antecedens, quia relationes tertij generis non habent correlationes secundum communem sententiam, ex quo patet manifeste quod relatio vt sic, quæ est supremum genus huius prædicamenti, correlationem non habeat: quia si haberet, necessario omnis relatio contenta sub ipsa, deberet habere correlationem.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: relationi cuique particulari, transeunt relationi, vt sic, abstractæ ab omni relatione, nego antecedens.

121. Hæc de prima parte quæstionis sufficient: quantum autem ad secundam, *Prima proprietas* relatiuorum est habere contrarium. Hæc autem, si de contrario proprie dicto intelligatur, non conuenit omnibus relatiuis, imo nullis formaliter vt talibus conuenit, sed solum ratione fundamenti; numquam enim vna relatio potest formaliter ratione sui expellere aliam relationem; sed ex eo quod fundamentum proximum relationis vnus expellit formaliter fundamentum proximum alterius relationis, tanquam suum contrarium, dicitur etiam relatio, quæ sequitur ad ipsum, expellere relationem sequentem ad alterum fundamentum, quod expellitur; v. g. dissimilitudo, quam habent duo parietes in albedine & nigredine, dicitur habere pro contrario similitudinem in albedine aut nigredine, quia, si introducatur albedo in extremo nigro, aut nigredo in extremo albo, expelleretur illa dissimilitudo, & loco ipsius esset similitudo.

Confirmatur hoc, quia *Philosophus* cap. de Quantitate dixit relationes non habere contrarium: ergo cum hic dicat quod habent contrarium, debet intelligi in sensu fundamentali, non formali, modo iam explicato.

122. *Secunda proprietas* est suscipere magis & minus: quod etiam intelligendum est fundamentaliter, seu ratione relationis fundandi, aut terminandi, nam similitudo intenditur aut remittitur non per se, sed ex remissione aut intensione albedinis, v. g. siue ex parte fundamenti, siue ex parte termini: & ratio huius est, quia sicut relationes huius prædicamenti non producantur per se, hoc est, actione ad illas immediate terminata: ita neque intendi, neque remitti possunt per se, sed tantum ratione alterius. Sed controuertitur hic, vtrum quando intenditur similitudo v. g. acquiratur aliqua noua entitas relatiuis; an vero prior

Relatio vt sic non debet habere fundamentum vnum vt sic sibi correspondens.

Relatio vt sic non debet habere correlationem.

Prima proprietas relatiuorum est habere contrarium.

Secunda proprietas est suscipere magis & minus.

Quid summum genus prædicamenti ad aliquid.

similitudo destruat, & alia destructa succedat ipsi. Quia in re nihil video certi, sed utrumque existimo esse probabile cum non sit ratio vigens contrarium; utrumque tamen res est parvi momenti. Magis tamen probabile puto quod non destruat relatio præcedens quando intentio fit per additionem gradus ad gradum in fundamento eius v.g. in albedine: nam tum sufficit pars similitudinis subiectata in nouo gradu, in quo, si produceretur tota similitudo de nouo, deberet pars eius subiectari; quando etiam similitudo interderet per ablationem alicuius gradus fundamenti, non deberet similiter tota destrui, sed pars correspondens isti gradui, nec vlla noua deberet produci. Si vero intendatur per destructionem totius rationis fundandi, aut rationis terminandi, & productionem nouæ, similitudo totaliter destruetur, & alia totalis succedet.

Tertia proprietas, dicitur ad conuertentiam.

123. Tertia proprietas est quod dicantur ad conuertentiam, id est, quod sicut vnam relationum dicitur ad alterum, ita alterum dicitur ad ipsum: sic pater dicitur filij pater, & filius dicitur patris filius: & hoc etiam habet locum in rebus tertij generis, quia sicut intelligens dicitur intelligens tale obiectum; ita obiectum dicitur obiectum talis intelligentis, quamuis non habeat relationem realem ad ipsum.

Quarta proprietas, esse simul natura.

Quarta proprietas est quod sint simul natura, hoc est, quod illa correlatiua, quæ dicuntur ad conuertentiam, sint talis naturæ, ut in vnum non sit causa, aut principium alterius, nec identificatum ipsi realiter, vnum tamen non possit existere sine altero, nec è contra. Nihil enim aliud denotat similitudo naturæ correlatiuorum, quam hoc. Dices patrem causare filium. Respondeo patrem formaliter non causare filium, sed patrem fundamentaliter.

Quinta proprietas, esse simul cognitione.

Quinta proprietas est quod sint simul cognitione, id est quod vnum ex natura sua non petat cognoscere ante alterum, sed æque vnus cognitio exigatur ad cognitionem alterius, sicut alterius ad cognoscendam ipsam.

Aduertendum autem, has non esse proprietates quarto modo: quædam enim non conueniunt omnibus, & quædam non conueniunt solis. Et hæc de Relatione.

DISPUTATIO XVI. DE QUALITATE.

NON longius differendus Qualitatis tractatus quæ, si perfectio consideraretur, secundum locum post Substantiam occupare deberet.

QUESTIO I.

Quid sit Qualitas, & utrum sit perfectior Quantitate.

1. NON queritur de Qualitate, prout qualitas significat quæcumque formam actuantem, seu informantem, seu inherentem, siue sit essentialis, siue accidentalis, sic enim qualitas non est alicuius determinati prædicamenti, sed quædam qualitas est de prædicamento substantiæ, quædam de prædicamento qualitatis, quædam de cæteris prædicamentis omnibus: omne enim, quod in quale prædicatur est qualitas in hoc sensu; & propterea cum differentia & accidens quodcumque prædicentur in quale, erunt etiam qualitates. Sed queritur de qualitate prout dicit determinatum genus entium, quæ ponuntur in vno solo prædicamento distincto à cæteris nouem prædicamentis.

explicatio qualitatis assignata à Philosopho.

Difficultas prædicatæ explicationis.

In explicanda autem natura qualitatis ut sic in hac acceptione, varij sunt modi dicendi: & quidem ipsemet Philosophus hic definit, seu describit qualitatem esse, quæ tales dicuntur. Sed contra hanc descriptionem statim occurrit difficultas communis, quod idem describitur per ordinem ad seipsum: nam quale formaliter dicit ipsam qualitatem, & quemadmodum ridiculum esset ignoranti naturam albedinis explicare ipsam per ordinem ad album, ita hæc descriptio non satis apta videtur.

Confirmatur, quia qui ignorat qualitatem ut sic, ignorabit etiam quid sit quale ut sic: ergo non poterit manuci ad cognoscendam qualitatem proponendo ipsi, quod sit constitutum quale ut sic.

2. Propter hæc reprehenditur prædicta definitio ab Hurado & alijs; sed defenditur à Complutensibus, qui addunt, quod vix potuit commodius explicari qualitatibus ut sic natura, quam per eius effectum formalem, significatum nomine sui concreti; quod nobis est aliquantum notius, quam in abstracto, supponit autem quale esse notius quam qualitatem; unde etiam negarent antecedens confirmationis.

Defensio Complutensium.

Sed contra, quia falsum est quod vlli possit esse notius album, quam albedo, aut quantum quam quantitas: cum enim impossibile sit concipere quantum, nisi per modum habentis quantitatem, aut quale nisi per modum habentis qualitatem, profecto impossibile est ut sit notum alicui, quod aliquid sit quantum, aut quale, nisi sit notum illi, quid sit quantitas, aut qualitas.

Melior descriptio.

3. Melius explicaretur Philosophus dicendo quod describeret naturam qualitatis hoc modo, supponendo quod non dicereturuales à quantitate, aut vlla relatione, & quod ex institutione communi vocis huius nemo intelligeret quantitatem, aut vllam relationem adhaerere rei, quæ denominaretur qualis; sed quod intelligeretur per hoc aliam aliquam formam accidentalem adhaerere ipsi: hoc enim supposito, non male dixit qualitatem ut sic, esse illam formam, à qua habent res denominationem qualis. In re autem conueniret hæc descriptio hoc modo explicata cum alia, qua diceretur quod qualitas est accidens, quod nec est quantitas, nec relatio intrinsecus adueniens, nec relatio vlla ex sex vltimis prædicamentis. Quæ descriptio, licet non significaret nobis positue naturam qualitatis, ita tamen describeret eam, ut per hanc descriptionem posset facile quis cognoscere omnem formam in particulari propositam esse, vel non esse qualitatem: nam si cui proponeretur albedo, eo ipso quo videret quod non esset quantitas, nec relatio vlla, posset colligere, quod esset qualitas. Et similiter eo ipso, quo cognosceret quod intellectio non esset quantitas, aut relatio, posset colligere quod esset qualitas, & sufficerebatur Philosopho dare talem descriptionem qualitatis, per quam de qualibet forma particulari, de qua dubitari posset, facile esset iudicium ferre, an esset qualitas, nec ne.

Solum occurrit difficultas, quod ut quis cognosceret iuxta hanc descriptionem aliquid esse qualitatem, deberet cognosceret naturam omnium rerum quæ spectant ad cætera prædicamenta accidentalia. Sed hoc non impedit quominus descriptio sit bona, dat tamen occasionem inuestigandi meliorem aliquam, per quam sine recursum ad cætera omnia prædicamenta possit quis cognoscere naturam qualitatis.

4. S. Thomas duas descriptiones assignat qualitatis, primam 1. p. q. 28. art. 2. dicens eam esse dispositionem substantiæ. Secundam 1. 2. q. 49. vbi docet qualitatem esse modum accidentalem substantiæ, seu, ut explicat Complutenses, accidens modificatiuum, seu determinatiuum, vel imponens modum, aut denominationem substantiæ. Has duas explanationes coincidere dicunt Thomista communiter, & ex nostris eas approbat quidam recentior hic.

Duz descriptiones qualitatis à S. Thoma date.

Sed certe mihi videntur ex se satis obscura, & insufficientes ad declarandam naturam qualitatis; nam quantum ad modum loquendi, certum est, vbi esse modum substantiæ, seu accidens determinatiuum ipsius ad talem locum, sicut & Quando ad tale tempus; cum enim Petrus sit indeterminatus ad hunc & illum locum, hoc & illud tempus, determinatur ad hunc locum per hoc vbi, & ad hoc tempus per hoc quando; unde secunda definitio conueniret vbi & quando, & consequenter non esset descriptio qualitatis: & idem esset dicendum de prima, si conueniret cum secunda descriptione, ut patet.

Non nota qualitas dicitur aut modificat substantiam.

Rursus certum est, substantiam disponi aliquo modo per quantitatem ad recipiendas qualitates, & ad agendum ac patiendum ab agentibus corporeis, quæ in rem non quantam nequeunt agere. Præterea applicatio locali disponuntur res vltimate ad agendum in passum, quæ applicatio non est qualitas. Itaque ut prædictæ descriptiones sint bonæ, debet specificari in particulari quo modo disponat qualitas ut sic, aut modifiet substantiam, alias non cognoscemus naturam eius, prout distinguitur à cæteris accidentibus.